

NOVÁK ZSÜLIET
Penitencia

Mióta az eszemet tudom, nagyapámnak ökölbe volt szorulva az arca. Erőt és nyugalmat sugárzott. Aki érett, nem szép. Figyelő, de nem tolakodó. Olykor mosolygó, és sohasem nevető. Bármely eseménytől, amely érzelmeket váltott ki belőle, arca pengéi megmozdultak, darabokra töredezték, ezekből a kurta vonalából új szögletek álltak föl, de hullámok soha. Mielőtt aprólékosabban megvizsgálhattam volna az örökké ismeretlen mozaikokat, már el is tűntek, mint amikor a hullámverés nyomtalanul eltörli a pillanat lábnyomát.

Féltem tőle. Látott és érintett holtakat, ami az én világomtól akkor még elképzelhetetlenül távol esett. Még óvodás voltam, amikor először beszélt Drezda bombázásáról. Katonatársával az éjszakát egy csatorna lejárataiban, a betonba hajlított vasrudakon függeszkedve húzták ki. Nem mertek se a föld alatt, se a föld fölött tartózkodni. Bevált. A lecke pedig egy életre bevésődött.

A támadás után módszeresen össze kellett szedniük a város halottait. Nagyapám szerint a bőrük vékony, viaszos réteggel van borítva, halovány kékesfehéren ragyog, amiből sötétén és fémesen csillogóan merednek a szőrszálak, szaguk a molylepkééhez hasonlít. Az órák múlásával egyre hosszabbak, míg selymességük is eltűnik, apró, töredező szögekként borítják be az embert. Néhány nap után színes nedvek távoznak a testüregeikből, és bűzössé válnak. Pedig az élőknek mindenkiről le kellett fejteniük az ujjakra szorult aranyat, kiverni az ínyből kilazult aranyfogakat, különben a németek elverték őket. Ez a feladat pár nap után keserves munkává vált.

Az első visszaemlékezés után hetekig elfeketedett, puffadt kezekkel álmodtam, amelyek mindig akkor mozdultak meg, amikor már éppen kezdtem elfogadni a jelenlétüket. Évek múltán, amikor papa századszorra is Drezdáról kezdett mesélni, ő a távolba révedt, mi pedig egymásra nézve forgattuk a szemünket, de senki sem merte beléfojtani a szót. A folyamatos ismétlődés miatt távolabb kerültünk a valóságtól.

Sokáig kegyetlennek gondoltam, pedig egyszerűen csak nem hitt a gyermekkorban. A plüssben, a cukros esti mesékben, a babákban és kisautókban. Ezért sokáig azt hittem, hogy nem szeret, és én sem szere-

tem. Elmegyünk hozzá, mert muszáj, odatartja ráncos arcát puszira, ha elé járulunk, mert muszáj. Minden gyerekkori problémánkra megvetően legyintett, majd kiment a csirkékhez, vagy csak a kapuba állt nézni a járókelőket.

Így valójában most is inkább a nagyihoz érkeztem, aki egy szavunkra kenyeret kent, kakaót főzött, vagy palacsintatésztát kevert be, egyszóval minden olyan dolgot, amit csak a nagymamák tesznek meg a nap bármely szakában az unoka szemérmetlen köhintésére. Azonban ő nem volt otthon. Leültünk a kiskonyhába, de még ez a hosszú, tömondatokkal szabdalt hallgatás is kellemesebbnek tűnt, mint a hazamenetel.

– Hogy néz ki a szép ruhád? – tette föl papa az első, legnyilvánvalóbb kérdést. Minden holminkat szép ruhának nevezte.

– Kicsit beleestem a Berettyóba – vontam meg a vállam. Gondoltam, úgysem fog tovább faggatózni. Pedig Drezda és az egyház szidása után ez volt a harmadik kedvenc témája. A folyópart. Mielőtt papokhoz adták volna cselédnek, innen őrizte gyermekéveinek egyetlen kedves emlékét.

– No, hát hogyan estél bele kicsit?

Aztán úgy gondoltam, hogy végeredményben tökmindegy. Elmondtam, hogy elvettem anyám kedvenc, lila kosarát, mert tele akartam fogni hallal, elkötöttem egy csónakot, és végül nemhogy nem fogtam semmit, de a zsebpecám és a kosár is odalett.

– Anyád el fog verni? – kérdezte közönyös hangon.

– Gondolom – pislogtam nagyokat –, meg lesz pár guggolás is.

– Milyen guggolás?

– Az az új szabály, hogy minden összekoszolt ruhadarabért tízet kell guggolni. Az engedély nélkül elvett dolgokért húszat.

Szétszaladtak a törések az arcán, tettek egy szabálytalan kört, majd visszarendeződtek eredeti helyükre.

– Most hánynál tartasz?

– Póló, nadrág, bugyi, az harminc. A cipők húszat érnek. A kosár ismét húsz, de mivel el is veszítettem, lehet, hogy az nem számít, mert pofon lesz. A peca tulajdonképpen az enyém volt, a csónak pedig nem is hozzánk tartozik. Szóval ötven.

– Száztíz – jelentette ki kérlelhetetlenül. Mit is remélhettem volna tőle, aki, miután gyufaszállal kitakarította a fülét, megtörölte a végét egy textilzsebkendőben, és visszatette a skatulyába. Amit a szüleim vásároltak számomra, az a szüleim tulajdona. Én is.

– Gyere – nyújtotta a kezét.

Elsírtam magam, de megfogtam. Abban reménykedtem, hogy megjön a nagy, elmondom neki, mi történt, ő hazakísér, és a lelkére beszél anyámnak, hogy ne bántson. Ahogyan máskor. Egész úton kitaratóan zokogtam, de ő kimért, egyenletes tempóban haladt. Én néha dupláztam egy gyorsat, hogy tartsam a lépést. Bizarrnak láttam összefonódott ujjainkat. Hánytam-vettem a kezem a markában, mint egy csikó, a legcsekélyebb szándékosság nélkül. Az időtől megsötétedett bőr megnyúlt bodrokba gyűrődött a megvastagodott ujjpercek körül. A bütykös ujjáról isten tudja, mióta nem tudta lehúzni jegygyűrűjét. Kellemetlennek éreztem a puha kezembe nyomódó bőrkeményedéseket, gusztustalannak a vágásokban kimoshatatlanul ülő fekete koszt. A botja kopogása minden más zajt elnyomott. Kicsit húznia kellett

maga után, de nem szólt rám. Bementünk a kertkapun, a komondorunk unottan hevert a meggyfa alatt. Meleg is volt, és ő sem szerette túlságosan a papát. Megálltunk a fűvön, szembeállított magával.

– Csináld! – mordult rám, miközben recsegeve leguggolt, és fölállt.

Tétován utánacsináltam.

– Kettő! Négy! Hat! Nyolc! Tíz!

Eljutottunk a száztíz. Bevitt a konyhába, és fejemre téve a kezét, nyomott le a hokedlire. Anyám épp főzött, értetlenül nézett ránk.

– Csókolom, Apu! Üljön le, nemsokára kész a paprikás krumpli.

Ő erre csak annyit válaszolt:

– A guggolás megvolt.

A botja kopogása minden más zajt elnyomott. Kicsit húznia kellett maga után.

KONRAD SUTARSKI

II. János Pál temetése napján

*Láttam láttam hogyan ölnek meg
és utána kisvártatva hogyan támadtál fel
és keresztünket miként hordoztad láttam
a Colosseumon a Golgotán az egész bolygón*

*Láttam a milliokat is kik alázattal járultak eléd
kik zászlókat hordoztak és szentek képeit
és együtt imádkoztak veled arcodra szegezve szemük
hogy mindjárt másnap bemocskolják mit megáldottál
és szóval és tüsszel újra megtagadjanak téged*

*Ilyen sors adatik a választottaknak és a tömegnek
hiszen ilyen volt mindeddig a világ sorsa is
a világe mely isteníti az erőszakot a pompát s bálványokat emel
viszont a színek közül a bíbort és nem a fehéret választja*

*Életeddel és halálod előtti szenvedéseddél vajon
sikerült meggyőznöd a népeket – mindahány vallás papjait
és a politikusokat
kik csakugyan tisztelegnek előtted
hogy a megbékélés sziklája mögötted van és holnap fel kell vinni a csúcsra
hiszen nem elég hogy ama szikla újra alágördül a mélybe
hogy a fák majd letörik ágaikat s az eső zokogni fog
és nem elég hogy valaki téged Szent Sziszifosznak nevez*

Zsille Gábor fordítása